

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

TÜRK-ERMENİ İHTİLAFI VE HOLLANDA'NIN 'WILDERS-
LEŞMESİ' - DAILY SABAH - 06.03.2018

Maxime GAUIN

Blog No: 17
07.03.2018

Daily Sabah (06.03.2018)

Maxime Gauin*

Bazı siyasetçilerin Türkiye'ye insan hakları konusunda vermek istedikleri dersler ile bariz biçimde çelişkiye girecek şekilde, Hollanda Parlamentosunun kararı aslında temel hukuk ilkelerini çiğnemekte ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadını yok saymaktadır.

Hollanda parlamentosunda Ermeni soykırımı iddialarını destekleyen iki kararın kabul edilmesinin Türkiye'de protestolara yol açması gayet anlaşılır bir durumdur. Aslında Türkiye'ye karşı insan hakları meselelerini kullanan, daha doğrusu istismar eden, bir parlamento aslında temel hukuk ilkelerini ihlal etmiş olur. Öncelikle, bir parlamento mahkeme değildir: bir parlamentonun belirli bir hukuki etikete destek vermesi veya onaylaması kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal eder. Bu kararlar ayrıca hukukun geriye yürümezlik ilkesine karşı gelmektedir: Soykırım suçu 1948'de tanımlanmıştır (soykırım terimi; bazen iddia edildiğinin aksine Raphael Lemkin tarafından değil, Birleşmiş Milletler tarafından Lemkinin muğlak tanımından farklı bir şekilde tanımlanmıştır). Hollanda parlamentosunun davranış şekli ayrıca bir şahsın kendi savunmasını sunma hakkını çiğnemiştir.

Bu kararların ile insan hakları arasındaki en bariz çelişkileri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadının bizzat kendisi ile olan çelişkileridir. Perinçek-İsviçre

davasında AİHM İkinci Dairenin 17 Aralık 2013teki kararına göre: Her halükarda, bu davaya konu teşkil eden sorunlarla ilgili olaylarda, özellikle akademisyenler arasında, bir genel mutabakat meydana gelmesi kuşku uyandırır. Zaten tarihi araştırma, tarifi gereği çelişki ve tartışma içerir, kesin sonuçlara yönlendirmez, objektif ve mutlak doğrulara ulaştırmaz (§ 116). Daha sonra Büyük Daire bu kararı onaylayarak şunu yazmıştır: [Bay Perinçek] Mahkemenin [AİHM] [*] sadece Türkiye içinde değil, tüm dünyada hararetli bir tartışma olarak tanımladığı, çok uzun süredir devam eden bir tartışmaya müdahil olmuştur (§ 231).

Bir tür resmi tarih dayatmak, AİHM tarafından doğrulanan bir tartışmanın varlığını inkâr etmek, tamamen anti-demokratik -hem de totaliter- bir tutumdur ve akademi ile medyada sansürü ve oto-sansürü teşvik etmek gibi somut bir sonucu olabilir. Bu bir tahmin değildir: Kasım 2016 kadar yakın bir tarihte; Ermeni Gençlik Federasyonu (1933te bir Hitler hayranı olan Garegin Njdeh tarafından kurulmuştur) Prof. George Gawrychin California Devlet Üniversitesi, Northridgede bir konferans vermesini fiziksel müdahale ile engellemiştir [ ] ki bu konferans Ermeni Meselesi ile ilgili bile değildi, Mustafa Kemal Atatürk ile ilgiliydi.

Bu ilkelerin gözlemlenmeleri dışında not edilmelidir ki Hollanda parlamentosundaki 2018 oylaması, 2015-2016da aynı Hollanda parlamentosunun sergilediği duruş ile resmi çelişki içindedir; zira parlamentonun o sıradaki resmi tutumu, bilhassa resmi bir tutum belirtmeyi reddetmek idi. Bu tasarıya oy verenlerin Osmanlı-karşıtı, Türk-karşıtı ve Müslüman-karşıtı propagandanın bir yüzyıldan uzun bir süredir kuvvetli olduğu bir ülkenin vatandaşları olma gibi hafifletici mazeretleri bile yoktur. Tam tersine, 1910lardaki Hollanda basını, Türklerin ve diğer Müslümanların 1918de Rus ordusundaki Ermeniler tarafından katledilmelerini rapor etmek dahil olmak üzere, Türk-Ermeni çatışması konusunda adil ve dengeli davranmaya çalışmıştır. Buna bağlı olarak, 1919un başında, Osmanlı hükümeti Hollanda hükümetine (İsveç, Danimarka ve İspanya hükümetleri ile beraber) Türkler ve Ermeniler arasındaki karşılıklı suçlamalara ilişkin bir soruşturma komisyonu kurmalarını talep etmiştir. David Lloyd Georgeun kabinesinden gelen baskı sonucu proje başarısız olmuştur.

Neo-popülizmin beşiği

Oylama, örneğin ABDdeki gibi eski Türk-karşıtı bir geleneğin uzun-dönem sonucu olmadığına göre (bakınız Justin McCarthy, *The Turk in America. The Creation of an Enduring Prejudice*, Salt Lake City: University of Utah Press, 2010), bu oylama tam olarak neyin sonucudur? Bu oylamanın ana sebebi; Hollandanın 2000lerin başından itibaren tarihçiler ve siyaset bilimcileri tarafından neo-popülizm denilen yeni aşırı sağ oluşmasını tecrübe eden ilk ülke olmasıdır. Bu aşırı sağ modeli; 20inci yüzyılın aşırı sağ rejimleriyle bağlantısının olmadığını iddia etmekte ve kendisini kadınlar, LGBT mensupları vs. için İslami totaliterliğe karşı bir kalkan olarak tanıtmaktadır.

Hollanda neo-popülizmi, neo-popülizmin sadece ilk örneği değil, aynı zamanda en aşırı örneğidir. Hollanda neo-popülizmi; sadece İslama olan düşmanlığının üslubu ile değil, ayrıca Türklere karşı yönelik olan saplantısı ile öne çıkmaktadır. Oysa örnek olarak Ocak 2012de Marine Le Pen, Ermeni soykırımı etiketine herhangi bir eleştiriye yasaklamak

isteyen ve ifade özgürlüğünün ciddi bir ihlali olduğu için aynı yılın Şubat ayında Anayasa Konseyi tarafından iptal edilen Boyer tasarını tartışmasız bir biçimde eleştirmiştir.

Le Pen hatta Recep Tayyip Erdoğanın Fransaya kendi işine bakmasını söylemekte haklı olduğunu eklemiş ve Ermeni soykırımı ifadesini kullanmaktan sakınmıştır. Buna bağlı olarak, İslam-karşıtı söylemi iyi bilinen İsviçre Halk Partisi (SVP, ülkenin Romandie bölgesinde adı UDCdir) son on yılda Ermeni meselesindeki tutumunda bir U-dönüşü yapmış, Doğu Perinçekin ifade özgürlüğünü desteklemiş ve 1915-1916 olaylarının tartışma konusu olduğunu açıkça belirtmiştir. Hollandadaki Türk-karşıtı düşmanlık özellikle dikkat çekicidir, zira Faslıların aksine Türklerdeki suç oranı düşüktür. Mağripli göçmenlerin ve daha çok çocuklarının yüksek suç oranını kullanarak bu insanların dürüst çoğunluğuna saldırmak maalesef yaygındır ve Hollandanın sınırlarının hayli ötesindedir. Ancak Türklere ve onların çocuklarına saldırmak için böyle bir mazeret bile yoktur.

Ancak Geert Wildersin fikirleri Hollanda siyasetinde artarak ana akımın parçası haline gelmektedir ve 2016da göçmenlere karşı nefret söylemi meselesinde kısmi beraati durumu iyileştirdiği de söylenemez. Bu Wilders-leşmenin en son örneği tabi ki 2017 Anayasa referandumu kampanyası döneminde Hollandalı yetkililerin Türk bakanlara sergilemiş oldukları muameledir. Bu muamele Fransada aynı dönemin olaysız geçmesi durumu ile bariz bir zıtlık içinde olmuştur. Bu durum, Hollandalı elitlerin demagoji yapmanın cazibesine karşı gelemediklerini ortaya koymaktadır. Bunun ciddi sonuçları olabilir. Nitekim 1960lardan bu yana, ne zaman iktidardaki bir parti göçmen-karşıtı bir söylem kullanmaya çalışmışsa, bu eninde sonunda oylarda aşırı sağın yararına olacak şekilde aktarılmasına sebep olmuştur.

Kronolojik olarak, bu olguyla ilgili ilk vaka İngiliz Muhafazakâr Partinin (en belirgin örnek Enoch Powellın 1968deki konuşması idi) yabancı düşmanı söylemi olmuştur. Bu söylem ilk başta Muhafazakâr Parti için oy kazandırdıysa da, söylem eninde sonunda 1970lerde İngiliz Ulusal Cepheye (İUC) faydalı olmuştur. İUCnin yükselişi sınırlı olmuştur: kısmen rakip kuruluşların kuruluşunda patlama yaşandığı için, kısmen de İngiliz Muhafazakâr Parti liderliği -ve özellikle Margaret Thatcher- Enoch Powellı partiden çıkarmayı başardığı için. Benzer bir şekilde, Nikolas Sarkozynin 2012 cumhurbaşkanlık kampanyası sırasında ulusal kimlik ile İslam üzerine odaklanması onun yararına değil, Marine Le Penin yararına olmuştur. Oyların aktarılması konusunda bakınız: Jean-Yves Camus and Nicolas Lebourg, *Far-Right Politics in Europe*, Cambridge (Massachusetts)-London: Harvard University Press, 2017, ss. 180-209 (Jane Marie Todd tarafından Fransızcadan tercüme edilmiştir).

Sözel şiddetten cinayete

Bununla birlikte, Hollanda devletinin Türk-karşıtı duruşunun tek olası sonucu aşırı sağın oylarındaki yükseliş değildir. Mesela Anders Breivikin (22 Temmuz 2011de Norveçte 77kişiyi katleden aşırı sağcı terörist) manifestosunda onun ana ilham kaynağının Geert Wilders olduğu apaçıktır. Buna rağmen Hollandalı aşırı sağcı liderin tepkisi sadece inkârdı: Onun için Anders Breivik yalnızca bir psikopattır, ki bu açıkçası terörist saldırılarının siyasi boyutunu reddetmek veya hiç olmazsa hafifletmek amacıyla kullanılan bir kelimedir.

Bundan daha da önemlisi, genel olarak Türk-karşıtı düşmanlığın ve özel olarak Ermeni meselesinin istismar edilmesinin Norveçli teröristin geliştirdiği ideolojide esaslı bir yeri bulunmaktadır: Breivikin manifestosu bir kez daha bu konuda çok açıktır.

Bunun sebebini anlamak güç değildir, zira Hem Osmanlı İmparatorluğu hem de Türkiye Cumhuriyeti onun için kayda değer bir sorun teşkil etmektedir: Osmanlı devleti gayrimüslimlerin sivil eşitliğini 1856da güvenceye almıştır (buna kıyasla, Romanya Yahudileri 1919da ve İspanya ise Protestanları 1876da azat etmiştir); Türkiye Cumhuriyeti ise Müslüman çoğunluğu olan seküler bir demokrasi örneğidir. Sonuç olarak, Türk-Ermeni tarihini saptırmak, Breivikin Müslümanlara karşı daha genel saldırısı için vazgeçilmez hale gelmektedir.

Ancak Anders Breivikten iki Ermeni televizyon kanalında, çoğunlukla Ermeni soykırımı etiketine olan desteği ve Türklere karşı şiddetli nefretinden dolayı, bir kahraman olarak söz edilmiştir (bakınız: Yeghisheh Metsarents, The Criminal on Armenian Television, Lragir.am, 27 Temmuz 2011). Avrupanın diğer tarafında, Hollandadaki ırkçı faaliyetlerin sayısı 2013te 2.189dan 2014te 2.764e yükselmiştir. Breivik-tarzı aşırı sağ ile Ermeni terörist grupların (ASALA ve Adalet Komandoları) saldırılarının 1990larda sona ermesinden üzüntü duyanların aynı noktada birleşip birleşmeyeceğini söylemek imkânsızdır, ancak Hollanda parlamentosunun oyu bu riski azaltmakta kesinlikle yardımcı olmamaktadır.

* Paris-Sorbonne Üniversitesi, Tarih Yüksek Lisansı

Bu makale ilk olarak Daily Sabahta İngilizce yayınlamıştır. Orijinal yazı için bakınız: <https://www.dailysabah.com/op-ed/2018/03/06/the-turkish-armenian-conflict-and-the-wildersization-of-the-netherlands>

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: GAUIN, Maxime. 2026. "TÜRK-ERMENİ İHTİLAFI VE HOLLANDA'NIN 'WILDERS-LEŞMESİ' - DAILY SABAH - 06.03.2018." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2018 / 17. Mart 07. Erişim Temmuz 11, 2026. <https://avim.org.tr/Blog/TURK-ERMENI-IHTILAFI-VE-HOLLANDA-NIN-WILDERS-LESMESI-DAILY-SABAH-06-03-2018>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır